

LIZBON ANTLAŞMASI

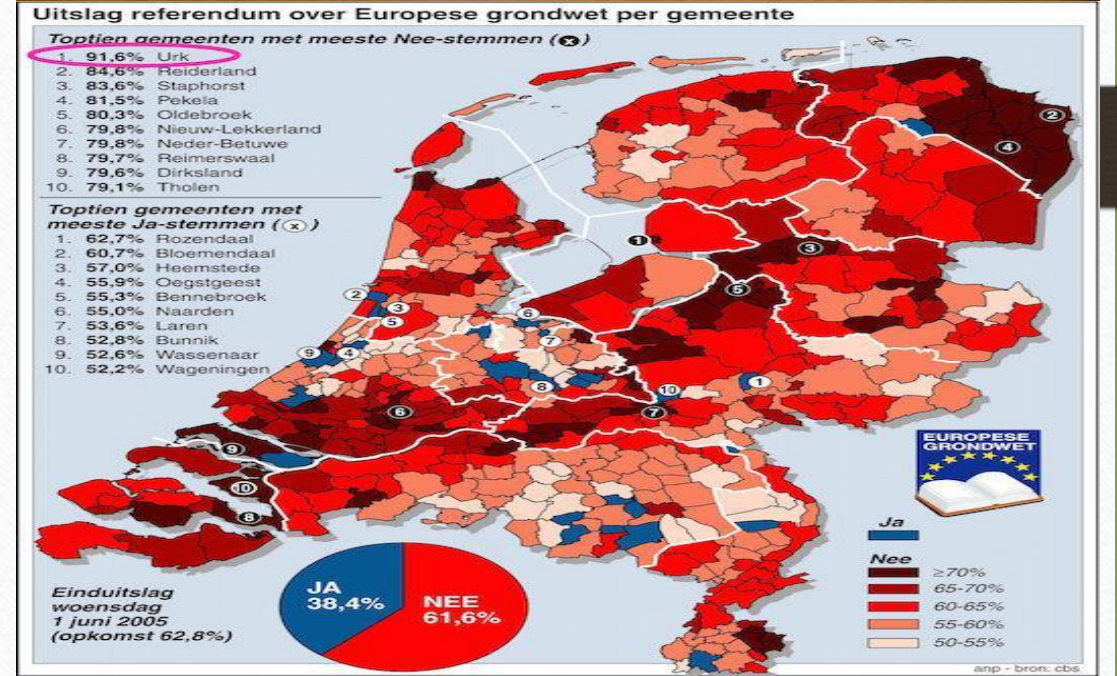
Avrupa Birliği Anayasası'nın Reddi

- Aralık 2001 tarihli Leaken Zirvesi'nde AB'nin Geleceđine İlişkin Deklarasyon kabul edildi. Bu deklarasyonla Avrupa yurttaşları için bir anayasa hazırlanması yönünde karar alınmıştır.
- 29 Ekim 2004 günü Roma'da imzalanan Avrupa Anayasası üye ülkelerin onayına sunuldu.

- AB Anayasası, önce 29 Mayıs 2005 tarihinde Fransa'da ardından 1 Haziran 2005 tarihinde Hollanda'da yapılan referandumlar sonunda reddedildi.

- Fransa %55 oranında «Hayır» derken bu oran Hollanda'da %61'i buldu.

Lizbon Antlaşması

- 18–19 Ekim 2007 tarihlerinde düzenlenen Gayri-Resmi Zirvede AB'nin kurumsal yapısına bazı değişiklikler getiren ve üzerinde siyasi mutabakat sağlanan Reform Anlaşması olarak da bilinen Lizbon Antlaşması, 13 Aralık 2007 tarihinde AB Zirvesi marjında Lizbon'da imzalanmıştır.

- Birlik organlarını daha şeffaf ve etkili bir duruma getirme, Birliğin aldığı kararların demokratik meşruiyetini artırma ve temel hakların Birlik alanında korunması konusunda iyileştirmeler sağlama, Lizbon Reform Antlaşması'nın erişmek istediği en önemli hedeflerdir. Bu bakımdan Lizbon Antlaşması, olumsuz neticelenen referandumlardan dolayı yürürlüğe giremeyen Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması ile aynı amaçlara yönelmektedir. Lizbon Antlaşması, içerik bakımından da Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması ile önemli ölçüde örtüşmektedir.

TREATY OF LISBON (2007)

Φ THE LAW LIBRARY

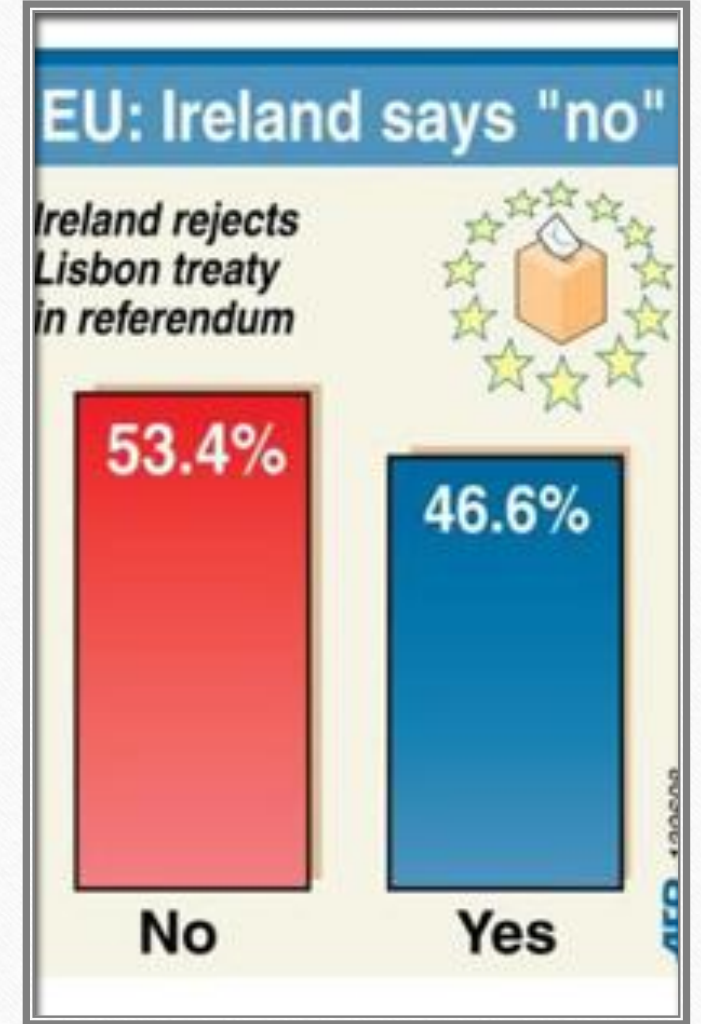
- AB'ne üye ülke sayısının son dönemdeki genişlemelerle neredeyse iki katına çıkması kurumsal yapının ve karar alma mekanizmalarının reforme edilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede AB Anayasal Antlaşma üzerinde mutabakata varmış, fakat bu antlaşmanın Fransa ve Hollanda'da yapılan referandumlarda reddedilmesi sonucu süreç akamete uğramıştır. Yaklaşık iki senelik bir değerlendirme sürecinin ardından AB'nin kurumsal reform dosyası yeniden açılmış, Anayasal Antlaşmanın belirli bölümlerinin alınması suretiyle oluşturulan Lizbon Antlaşması isimli bir metin üzerinde siyasi mutabakat sağlanmıştır. Ardından Portekiz Dönem Başkanlığı Hükümetlerarası Konferans toplayarak üzerinde mutabakat sağlanan siyasi metni hukuki bir metin haline getirmiş ve Lizbon Antlaşması adını alan bu metin üzerinde AB liderleri 19 Ekim 2007 günü uzlaşmaya varmışlardır.

ANAYASA'DAN FARKLILIKLARI

- Fransa ve Hollanda'nın vetosu nedeniyle Anayasa Antlaşması tarihe gömüldü. Onun yerini ise farklı bir isim ile Reform Antlaşması aldı. Ancak içerik çok da fazla değişmedi. Bayrak, marş, Dışişleri Bakanı terimi gibi, bir devleti anımsatan her şey metinden çıkarıldı. Ancak karar alma süreci ve kurumların yapısındaki değişiklikler korundu.

- Reform Anlaşması bu kez de 12 Haziran 2008'de İrlanda'da referanduma takıldı.
- Ancak İrlanda'da 2 Ekim 2009'da yapılan ikinci referandumda Anlaşma onaylandı ve böylece anlaşmanın onay süreci tamamlanmış oldu.

Anlaşmanın İçeriği

- 1. AB'ne üye ülke sayısının artmasıyla birlikte Dönem Başkanlığının her altı ayda bir ülkeden başka bir ülkeye geçmesi yönündeki sistemin işlemesi zor hale gelmesi nedeniyle Lizbon Antlaşmasında daimi bir AB Konseyi Başkanı görevi ihdas edilmiştir. Bu kişi nitelikli çoğunluk yöntemiyle bir kereye mahsus yenilenebilen 2,5 yıllık bir süre için AB üyesi ülkeler tarafından seçilecektir.

- 2. Lizbon Antlaşmasıyla birlikte getirilen bir diğer önemli yenilik nitelikli çoğunluk oylama sisteminde değişikliklerdir. Yeni sistem nitelikli çoğunluğun sadece üye ülkelerin sayısı ve sahip oldukları ağırlıklı oya göre tanımlanamamakta, ülkelerin nüfuslarını da hesaba katmaktadır. Bu çerçevede, Lizbon Antlaşması uyarınca 2014 yılından itibaren aşamalı olarak yürürlüğe girmesi öngörülen yeni nitelikli çoğunluk sistemi AB nüfusunun en az % 65'ini oluşturacak şekilde üye ülkelerin en az % 55'inin (27'den 15) karar alınabilmesi için onay vermesi şartını getirmektedir. Bu yeni nitelikli çoğunluk sistemine "çifte çoğunluk" adı verilmiştir. Polonya'nın itirazları nedeniyle bu sistemin 1 Kasım 2014 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi de Lizbon Antlaşmasıyla karara bağlanmıştır. Diğer taraftan 1 Kasım 2014 ile 31 Mart 2017 tarihleri arasında bir üye ülkenin talep etmesi halinde eski nitelikli çoğunluk yöntemi uygulanmaya devam edecektir. Ancak 31 Mart 2017 tarihinden sonra nitelikli çoğunlukla karar alınabilecek konularda yukarıda anlatılan çifte çoğunluk sistemi uygulanacaktır.

- 3. Ayrıca, Lizbon Antlaşmasıyla Avrupa Parlamentosundaki (AP) üye sayısı 751 (750 üye + Başkan) ile sınırlandırılmaktadır. Ülkelerin AP'da temsil edileceği üye sayısı en az 6, en fazla 96 olabilecektir. Parlamento üyeleri beş yıl için seçilmekte ve AP, başkanını kendi üyeleri arasından seçmektedir.
- 4. Lizbon Antlaşması AB Dış Politika ve Güvenlik Yüksek Temsilcisi için de bir düzenleme getirmektedir. AB Konseyi, nitelikli çoğunlukla, Komisyon Başkanı ile de anlaşarak, Dış Politika ve Güvenlik Yüksek Temsilcisini atayacaktır. Yüksek Temsilci, Birliğin Ortak Dış ve Güvenlik Politikasını yürütmekle görevlendirilmiştir.

- 5. Lizbon Antlaşmasında yer alan bir diğer husus AB komiserlerinin sayısının azaltılmasıdır. Yeni sisteme göre Lizbon Antlaşmasının yürürlüğe girdiği tarih ile 31 Ekim 2014 arasında atanmış Komisyon, her üye ülkeden birer temsilciden oluşacaktır. Komisyon içerisinde Başkan yardımcılığını da yürütecek Dış Politika ve Güvenlik Yüksek Temsilcisi de yer alacaktır. 1 Kasım 2014'ten itibaren ise Komisyon komiserlerin sayısı azaltılarak her bir üye ülkeden bir komiser yerine üye ülkelerin 3'te 2'sinden gelen komiserlerden oluşacaktır. Üye ülkelere komiser seçimi rotasyon temelinde şekillenecektir.

- 6.Son olarak, İnsan Hakları alanında ayrıntılı düzenlemeler getiren AB enstrümanı Temel Haklar Şartı, Lizbon Antlaşması'nda yapılan bir atıfla hukuki olarak bağlayıcı hale getirilmiştir.